

Dokumentin sisältö

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA

-1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi
-2 Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi
-3 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset
-4 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset
-5 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA

Johdanto

Kuntalain 1§ mukaan hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnan tehtävä. Se on tietoista voimavarojen kohdentamista kuntalaisten hyvinvointiin ja terveyteen. Käytännössä kyse on tehtävistä, joiden tavoitteena on kuntalaisten hyvinvoinnin, terveyden ja toimintakyvyn lisääminen, sairauksien ja syrjäytymisen ehkäisy ja osallisuuden vahvistaminen.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi kunnassa on laaja lakisääteinen pohja. Kuntalaki (2015/410) määrittelee kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä huolehtimisen keskeiseksi kunnan perustehtäväksi. Terveydenhuoltolain (1326/2010) luvussa 2 määritellään laajasti kunnan tehtäviä kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Terveydenhuoltolaki (1326/2010, § 12) velvoittaa kuntia raportoimaan valtuustolle vuosittain kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä niitä edistävästä toimenpiteistä. Tämän lisäksi valtuustolle on laadittava kerran valtuustokaudessa laajempi hyvinvointikertomus.

Hyvinvointikertomuksen pohjalta asetetaan paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin perustuvat hyvinvoinnin edistämisen painopisteet ja niihin liittyvät toimenpiteet joiden pohjalta luodaan hyvinvointisuunnitelma. Hyvinvointisuunnitelma on konkreettinen toimenpidesuunnitelma, jonka tarkoituksena on vaikuttaa edellä mainittuihin painopisteisiin. Suunnitelmassa on määritelty tavoitteet, toimenpiteet, mittarit/arviointi, toiminnasta vastaava taho sekä se mihin painopisteisiin toimenpide vastaa.

Hyvinvointikertomus Rautalammilla

Rautalammilla hyvinvointikertomusta ovat olleet valmistelemassa eri ikäryhmiä koskevat asiantuntijaryhmät. Kunnan johtoryhmä toimii hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (HYTE) työryhmänä. Poikkihallinnolliseen HYTE-työryhmään kuuluvat johtoryhmän jäsenten lisäksi HYTE-koordinaattori.

HYTE-työryhmän jäsenet ja hyvinvointikertomuksen laatijat:

- kunnanjohtaja
- hallintojohtaja
- perusturvajohtaja
- sivistysjohtaja
- tekninenjohtaja
- elinkeinoasiamies
- vapaa-aikasihteeri, HYTE-koordinaattori

Rautalampi ja Rautalampilaiset

Tulevaisuuden Rautalampi on entistä elinvoimaisempi paikkakunta, joka toimii maaseudun suunnannäyttäjänä. Luontoon, kulttuurihistoriaan ja yhteisöllisyyteen pohjaava rautalampilaisuus on elämäntapa ja identiteetti, joka tunnetaan myös kuntarajojen ulkopuolella. (Rautalammin kuntastrategia, kunnan visio)

Rautalammin kunnan arvoja ovat turvallisuus, kestävä kehitys ja ympäristö, taloudellisuus sekä kulttuuri ja yhteisöllisyys. Rautalammin kunta on perustettu vuonna 1561, jolloin Rautalammin suurpitäjä itsenäistyi Sysmästä. Rautalampi on vireä maaseutukunta aivan keskellä Suomea. Kunta sijaitsee rauhallisella maaseudulla Sisä-Savossa, Pohjois-Savon maakunnassa. Kunnalla on rajaa sekä Etelä-Savon että Keski-Suomen kanssa. Maisemaan tuovat leimansa suuret korkeuserot sekä lukuisat järvet ja lammet. Koko Rautalammin ympäri pääsee kiertämään vesistöjä pitkin ja myös kuntakeskus on järvien ympäröimä. Kunnan asukasluku on noin 3 200. Kesällä väkimäärä kasvaa huomattavasti kesäasukkaiden muuttaessa mökeilleen. Rautalammilla on noin 1700 kesäasuntoa, joista 1100 on ulkopaikkakuntalaisten omistamia. Rautalammilla asutaan väljästi omakotitaloissa maaseudun rauhassa tai taajamissa palvelujen lähellä.

Kunta on tunnettu vahvasta yrittäjyydestä ja se onkin valittu kahdesti Pohjois-Savon yrittäjäystävällisimmäksi paikkakunnaksi. Elinkeinorakenne Rautalammilla on monipuolista aina alkutuotannosta moninaiseen palvelutarjontaan ja teollisuuteen. Yritystoimipaikkojen määrä suhteessa kunnan asukaslukuun on korkea, ja useissa yrityksissä vetovastuu on siirtynyt viime vuosina nuoremmalle polvelle. Vuonna 2014 perustettu Etelä-Konneveden kansallispuisto on tuore esimerkki paikallisesta päättäväisyydestä Rautalammin alueen elinvoimaisuuden kehittämiseen.

Rautalammin avainlukuja

Rautalampi sijaitsee Pohjois-Savon maakunnan lounaisosassa rajoittuen lännessä Keski-Suomen ja etelässä Etelä-Savon maakuntiin. Naapureita ovat Suonenjoen ja Pieksämäen kaupungit sekä Hankasalmen, Konneveden, Vesannon ja Tervon kunnat.

Kunnan pinta-ala on yhteensä 761,97 km², josta maata 548,55 km² ja vettä 213,42 km². Rautalampi kuuluu aluepoliittisessa vyöhykejaossa EU:n 1-tukialueeseen.

Väkiluku 31.12.2020	3053
Tuloveroprosentti	22,00 %
Kiinteistöveroprosentti	
yleinen	1,0 %
vakituinen asunto	0,7 %
muut asuinrakennukset	1,3 %

1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

Hyvinvointikertomukseen on valittu eri aihealueisiin (talous ja elinvoima, lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet, nuoret ja nuoret aikuiset, työikäiset, ikäihmiset, kaikki ikäryhmät) liittyviä indikaattoreita. Indikaattorien vertailukunniksi on valittu seuraavat tahot: koko maa, Pohjois-Savo, Konnevesi, Keitele, Suonenjoki ja Sisä-Savon seutukunta.

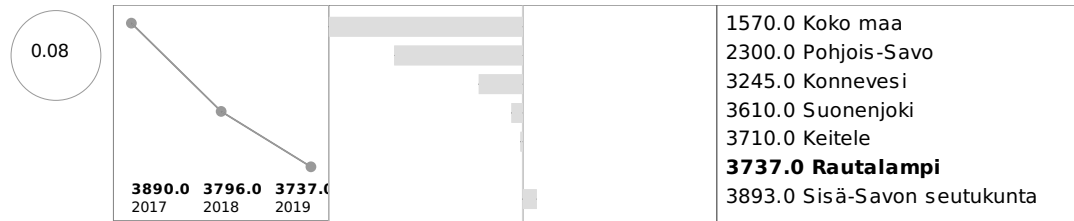
Intikaattoreista saat lisätietoa painamalla info-kuvaketta.

TALOUS JA ELINVOIMA

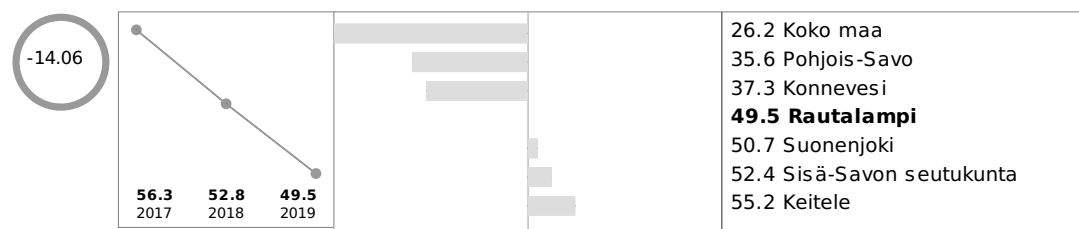
Talous

Tulot

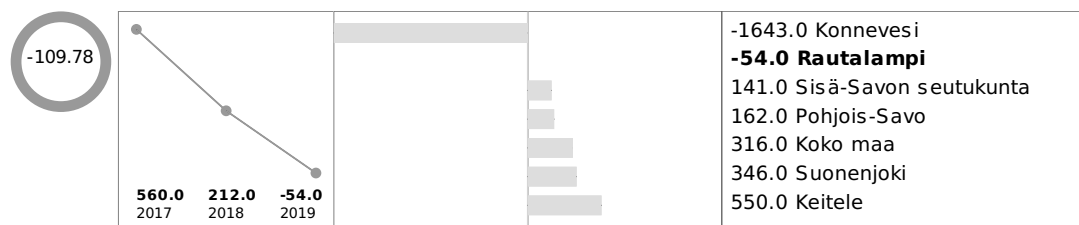
Valtionosuudet yhteensä euroa / asukas

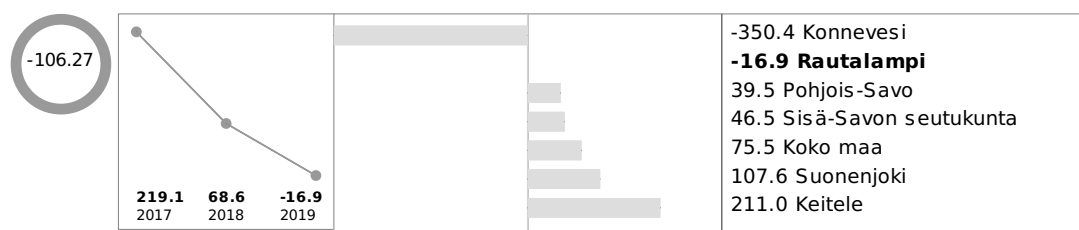
Valtionosuudet, % nettokustannuksista

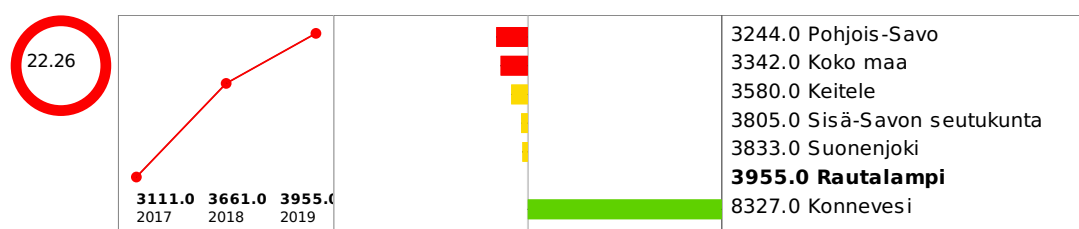
Vuosikate, euroa / asukas

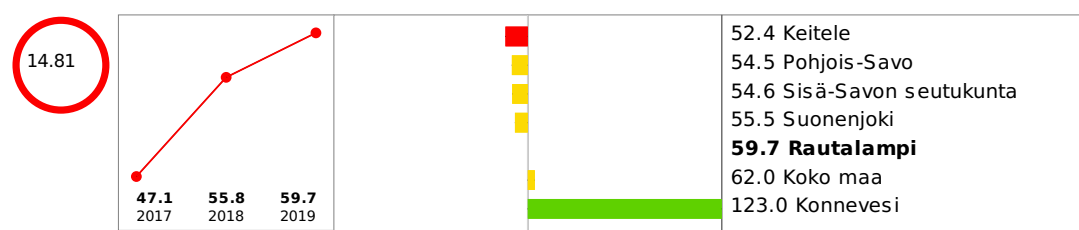
Vuosikate, % poistoista

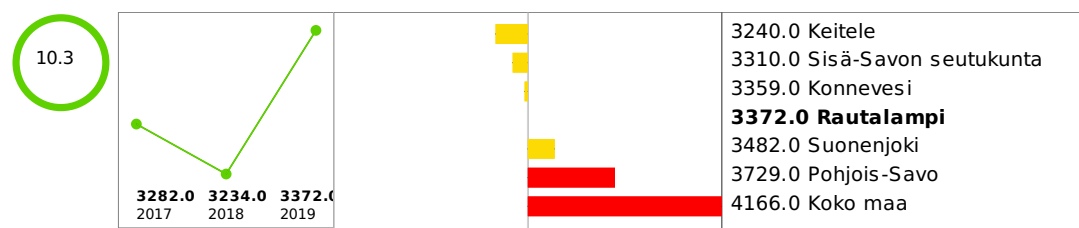
Lainakanta, euroa / asukas

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

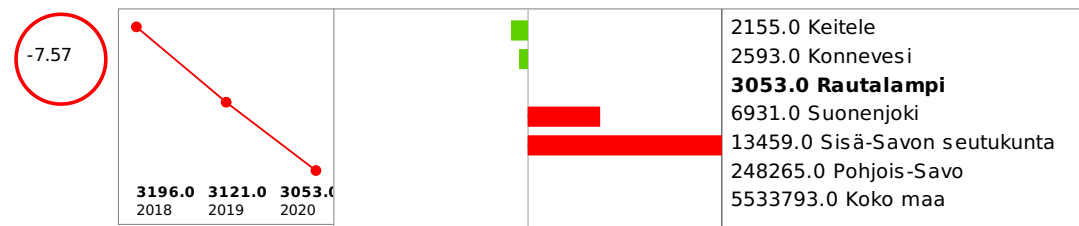
Verotulot, euroa / asukas

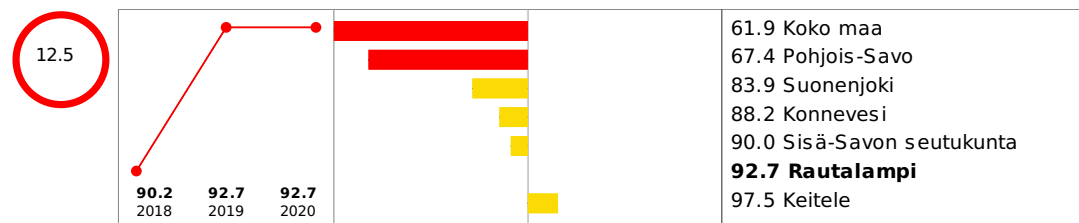
Elinvoima

Väestö

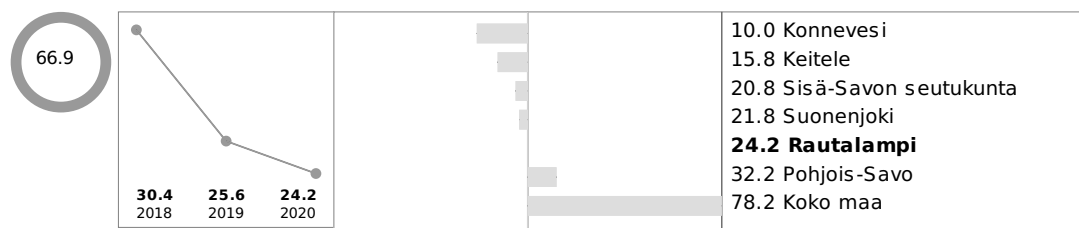
Väestö 31.12.

Huoltosuhde, demografinen

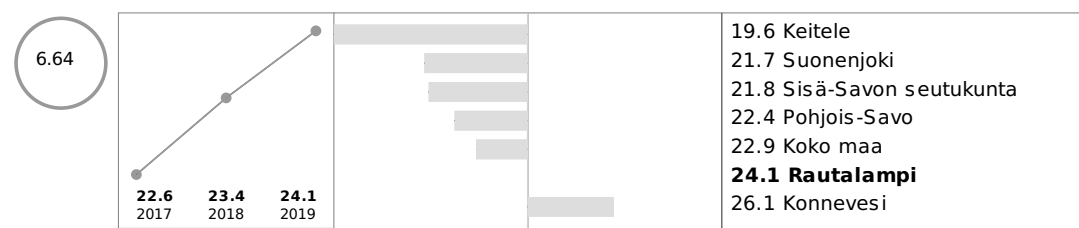
Muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä / 1 000 asukasta

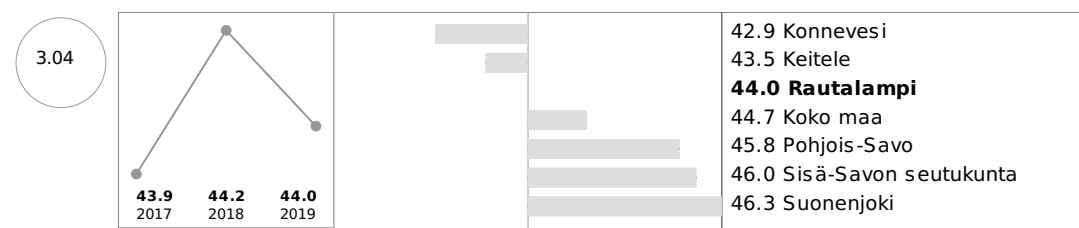
Lapsiperheet, % perheistä

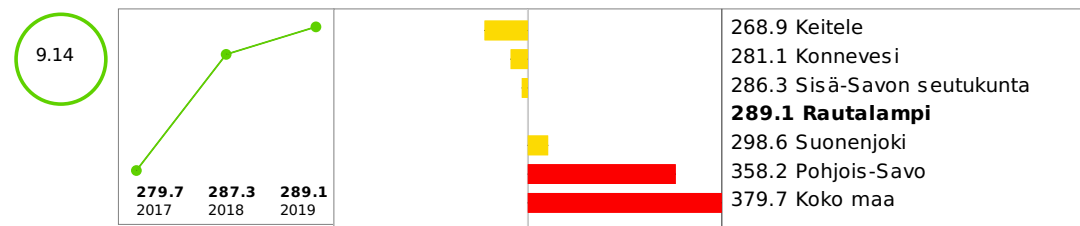
Yksinhuoltajaperheet, % lapsiperheistä

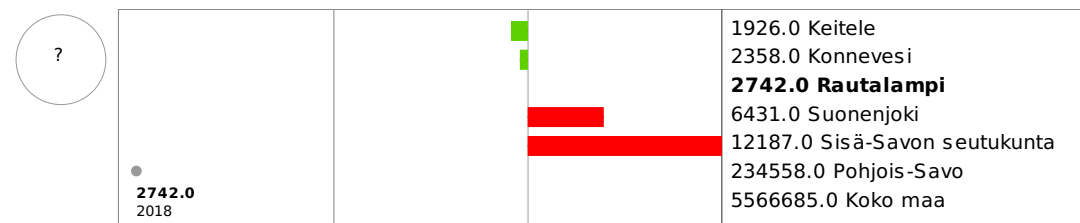
Yhden hengen asutokunnat, % asutokunnista

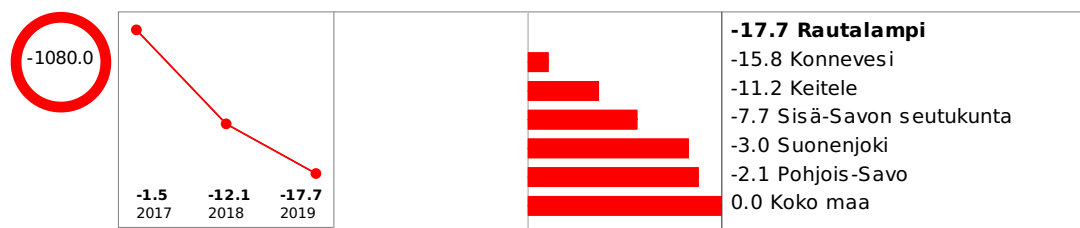
Koulutustasomittain

Väestöennuste 2030

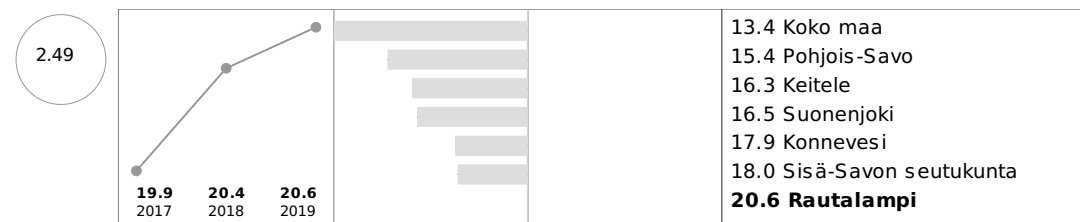

Kuntien välinen nettomuutto / 1 000 asukasta

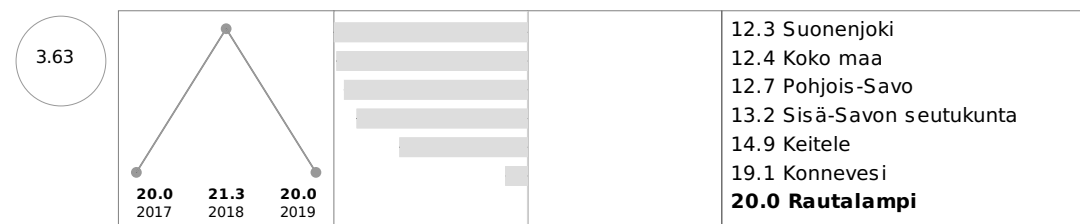

Elinvoima

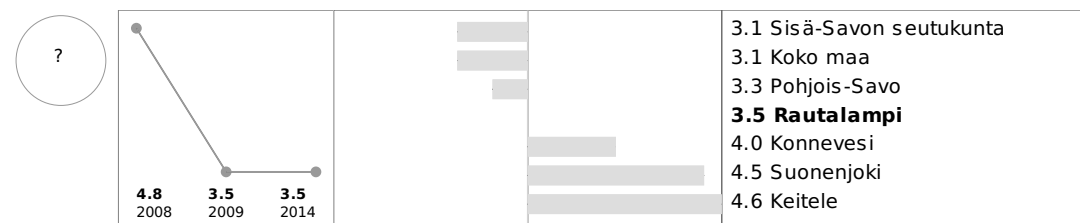
Kunnan yleinen pienituloisuusaste

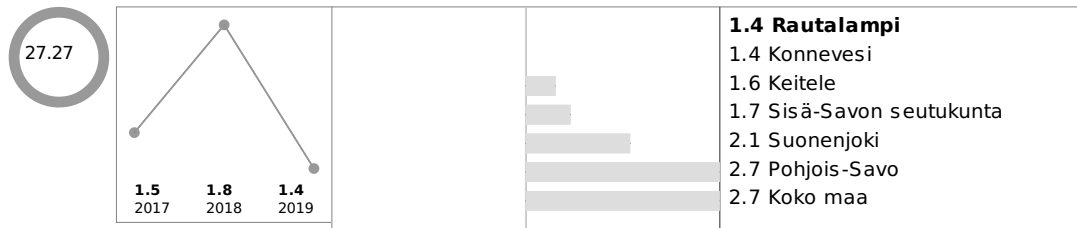
Lasten pienituloisuusaste

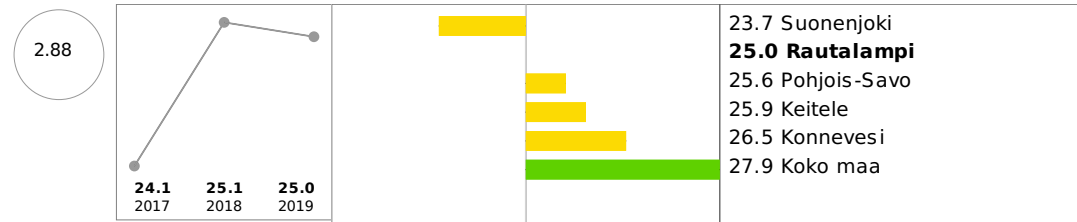
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

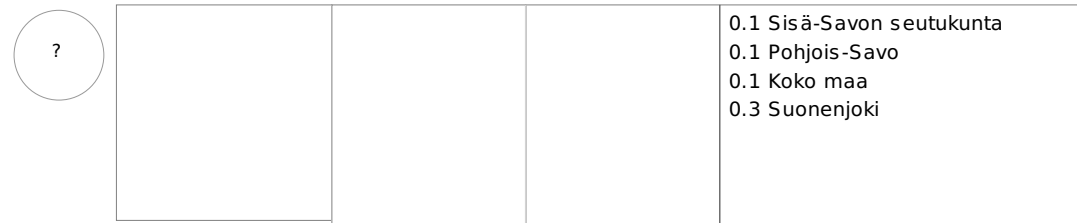
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

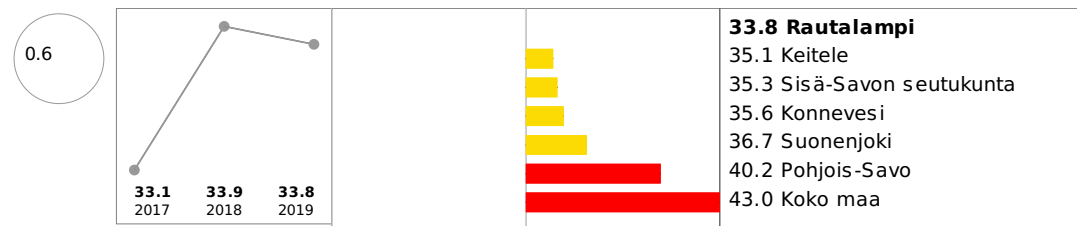
Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

Työlliset, % väestöstä

TALOUS JA ELINVOIMA - Yhteenveto

Väestö ja työllisyys

Rautalammin kunnan väestökehitys on ollut jo pitkään negatiivista. Vuonna 1980 Rautalammilla asui 4 793 kuntalaista, vuonna 1990 4 408 kuntalaista, vuonna 2000 3 867 kuntalaista ja vuonna 2010 3 475 kuntalaista. Vuoteen 2018 mennessä väkiluku on vähentynyt 3 196 kuntalaiseen. Negatiiviseen väestökehitykseen vaikuttavat ensisijaisesti ikääntyvä väestö (vuonna 2018 väestön muutos -6,71% verrattaessa vuoteen 2017) ja negatiivinen kuntien välinen nettomuutto (vuonna 2018 -12,1/ 1000 asukasta kohden).

Ikääntyvän väestön myötä demografinen huoltosuhde nousee. Demografinen (tai väestöllinen) huoltosuhde ilmaisee, kuinka monta alle 15-vuotiaasta ja 65-vuotta täyttäneitä on sataa 15 - 64-vuotiaasta (työikäistä) kohti. Mitä enemmän on lapsia ja/tai eläkeikäisiä, sitä korkeampi huoltosuhteen arvo on. Demografinen huoltosuhde on Rautalammin kunnassa 90,2, koko maassa 60,8 ja Sisä-Savon seutukunnassa keskimäärin 85,9.

Rautalammin kunnan työllisyysaste on 64,7, koko maan työllisyysasteen ollessa 70,5 (tilastokeskus, kuntien avainluvut, 2017). Työllisyysasteella tarkoitetaan työllisten osuutta 15-64-vuotiaista (työikäisistä). Rautalammilla

eläkeläisten osuus väestöstä on 39,7%, koko maan vastaavan luku on 25,7%.

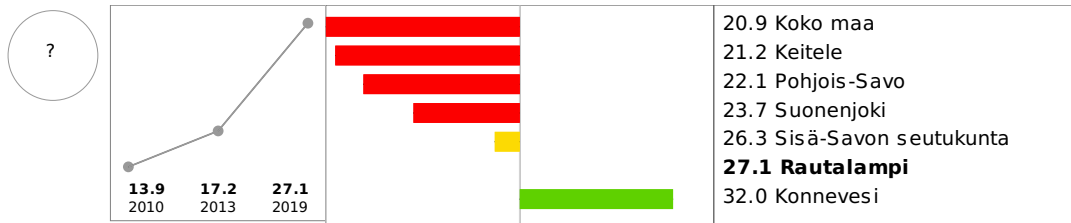
Talous

Talouden tilanne on Rautalamilla haasteellinen. Vuonna 2020 tilinpäätös oli alijäämäinen kolmannen kerran peräkkäin. Taloudentasapainottaminen on aloitettu. Lisähaasteita taloudentasapainottamiseen aiheutti koronaepidemia.

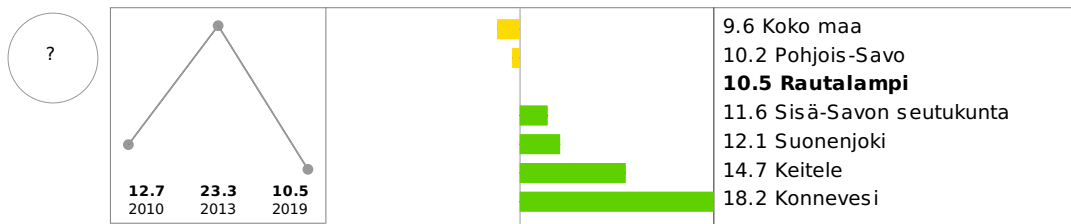
LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET *Hyvinvointi*

Elämänlaatu ja osallisuus

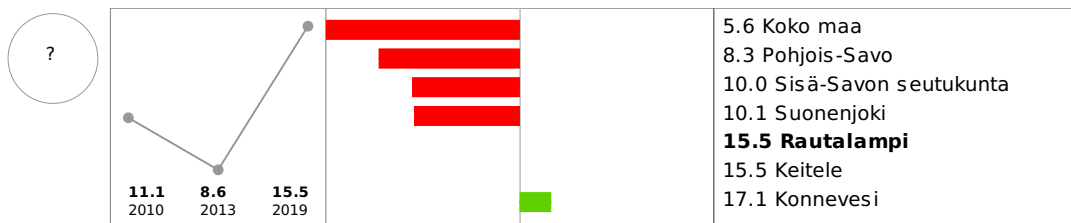
Kokee terveydentilansa keskinäiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

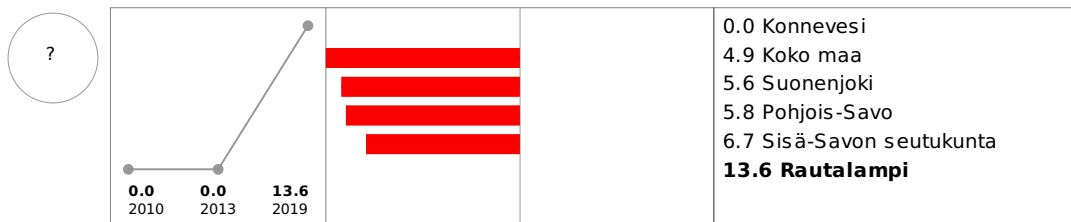
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

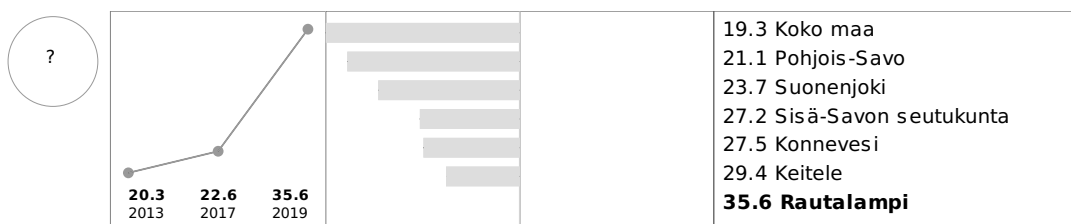
Tupakoi päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

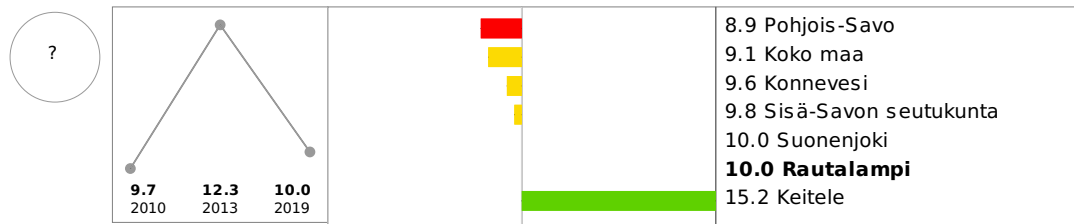
Nuuskaa päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

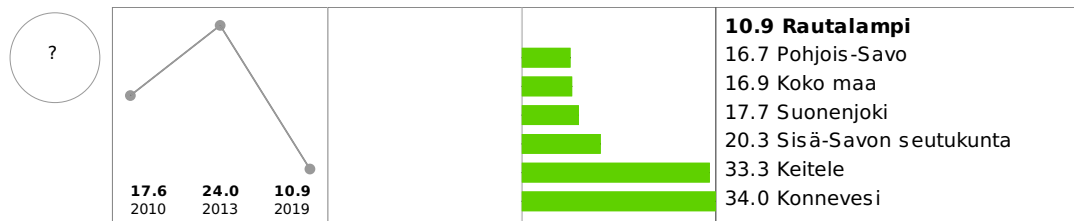
Sukupuoliyhdyntäessä olleet, % 8. ja 9. luokan oppilaista

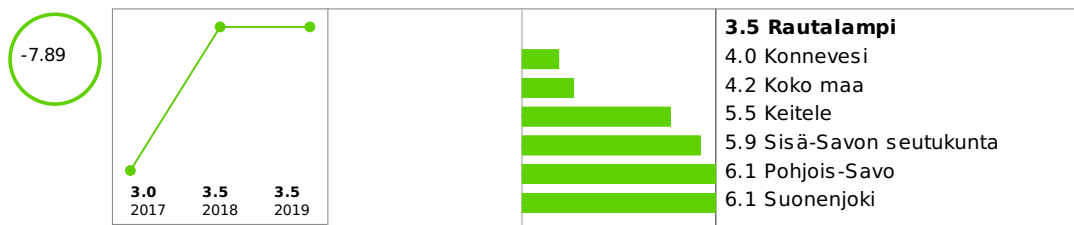
Ei yhtään läheistä ystävää, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista

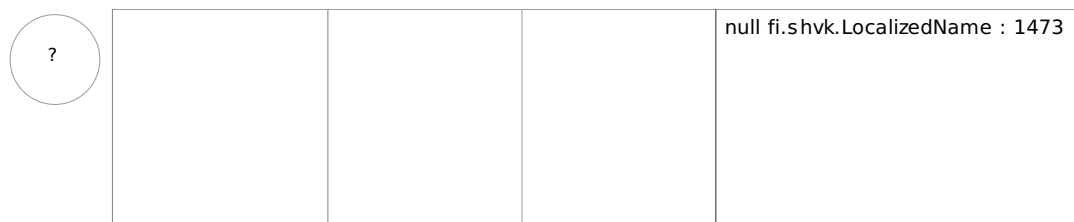

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 0 - 15-vuotiaita, % vastaavanikäisestä väestöstä

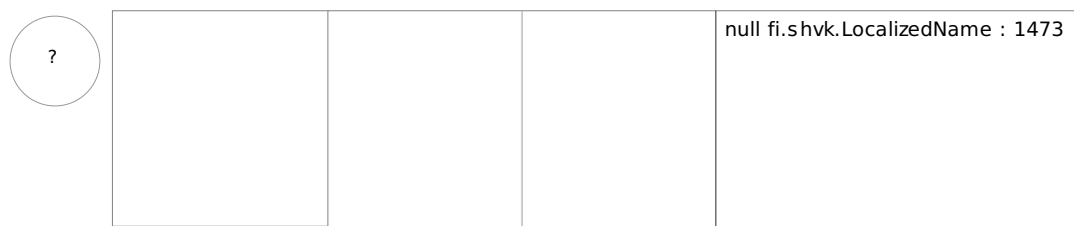

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

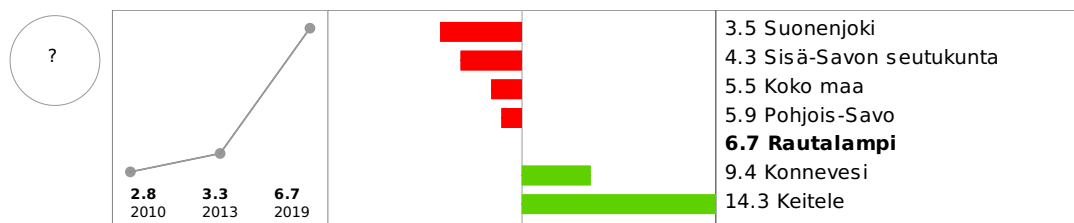
Läheisen alkoholin käyttö aiheuttanut ongelmia, % 8. ja 9. luokan oppilaista

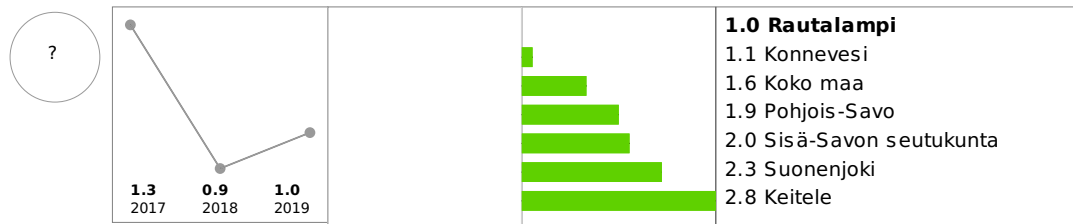
Koulun työilmapiiirissä ongelmia, % 8. ja 9. luokan oppilaista

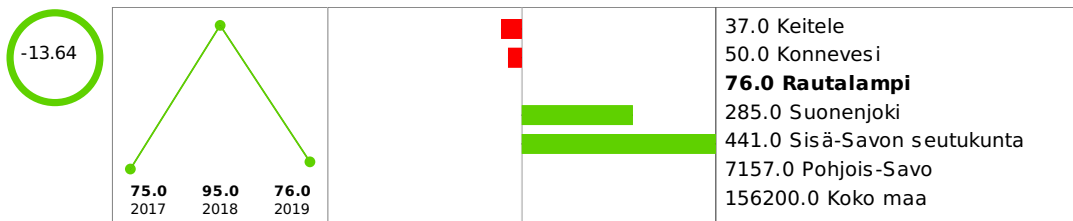
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

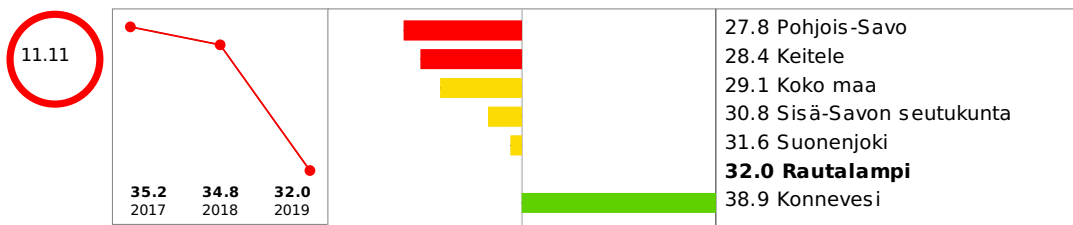
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0 - 17-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

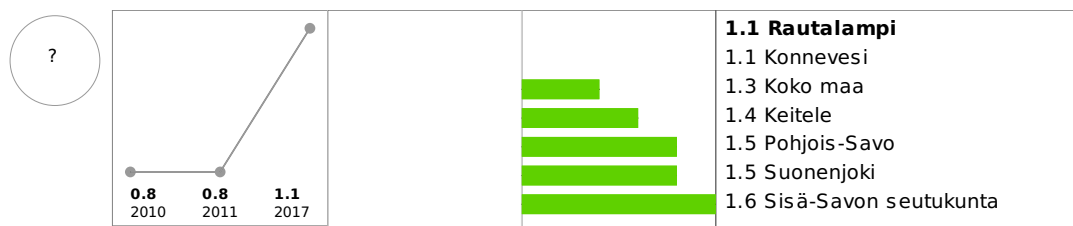
Lastensuojeluilmoitusten lukumäärä (THL)

Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista

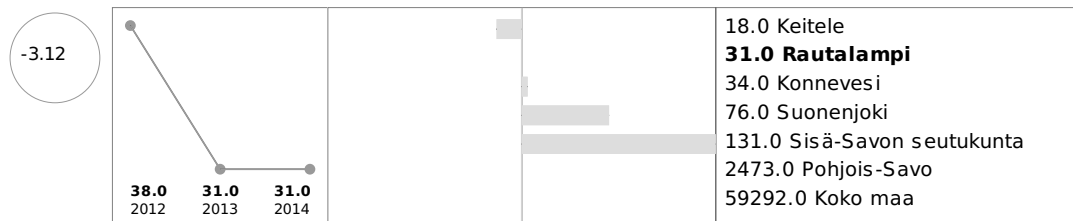
Huostassa tai kiireellisesti sijoitettuna olleet 0 - 17-vuotiaat viimeisimmän sijoitustiedon mukaan, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

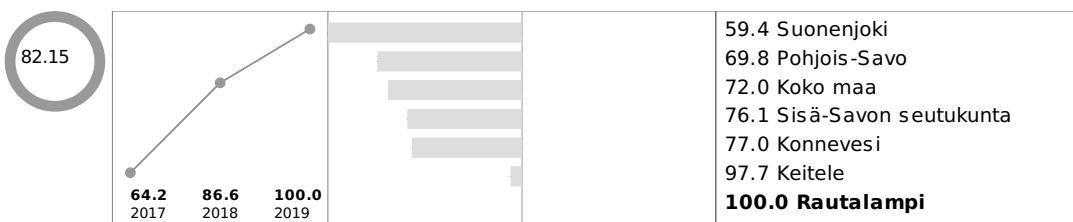
Kunnan palvelut

Päivähoito

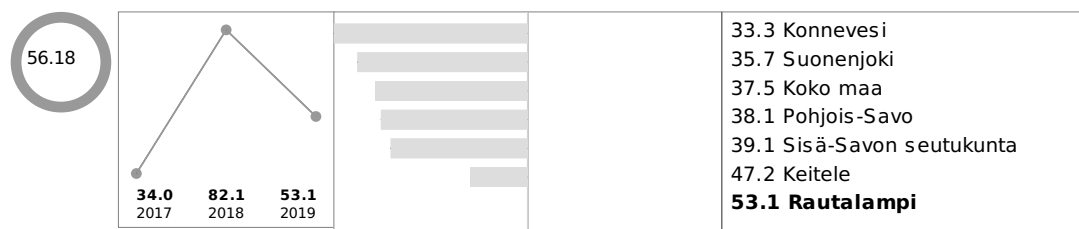
Esiopetuksen piirissä lapsia 20.9. yhteensä, lkm

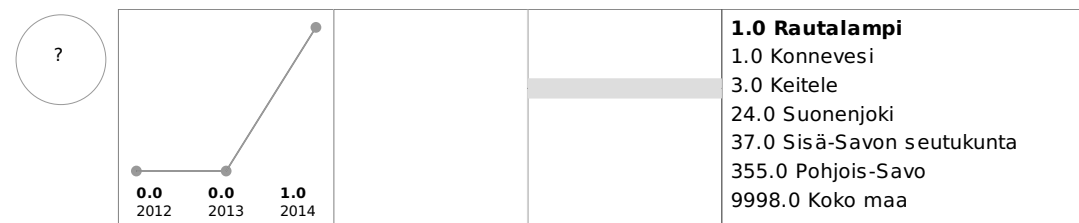
Lasten päivähoidossa olleet 3 - 5-vuotiaat % vastaavanikäisestä väestöstä

Kunnan kustantamassa kokopäivähoidossa olleet 1 - 2-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

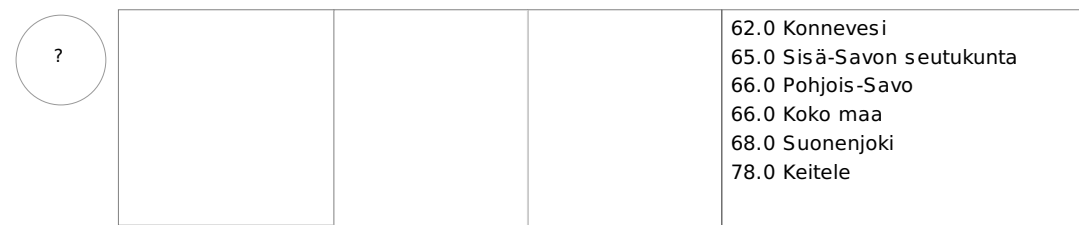

Kodinhuoltoapua vuoden aikana saaneita lapsiperheitä, kunnan kustantamat palvelut

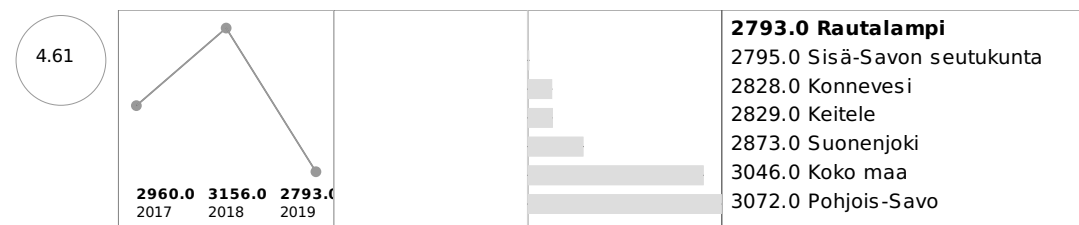
Koulu

Terveystiedonvälittäjäaktiivisuus (TEA) perusopetuksessa, pistemäärä

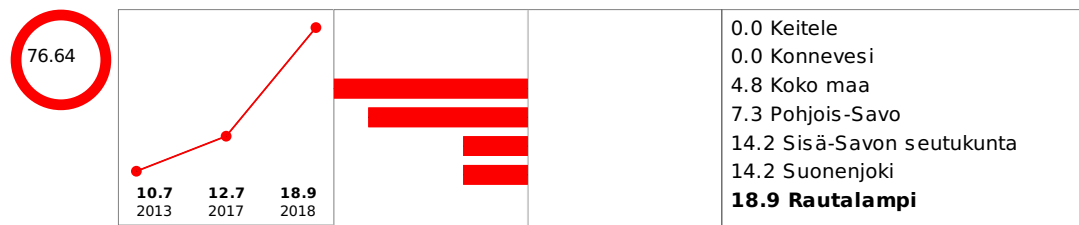

Sosiaali- ja terveydenhuolto

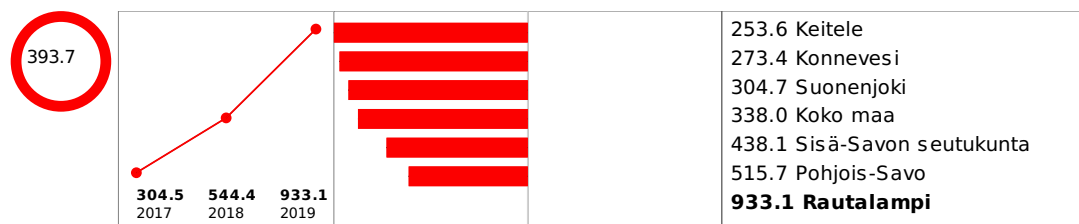
Perusterveydenhuollon lastenneuvolan käynnit yhteensä / 1 000 0 - 7-vuotiaista

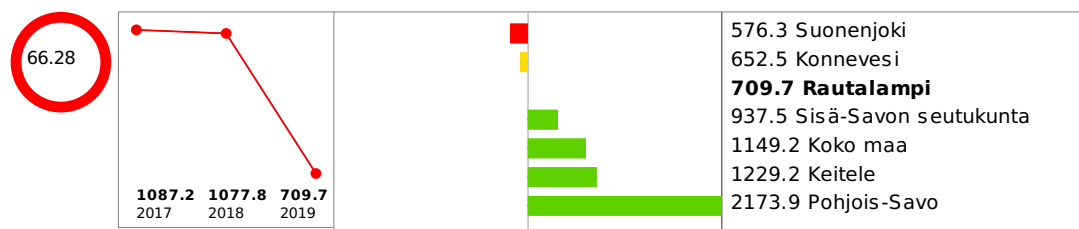
Mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneet 0 - 17-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, lastenpsykiatria / 1 000 0 - 12-vuotiaista

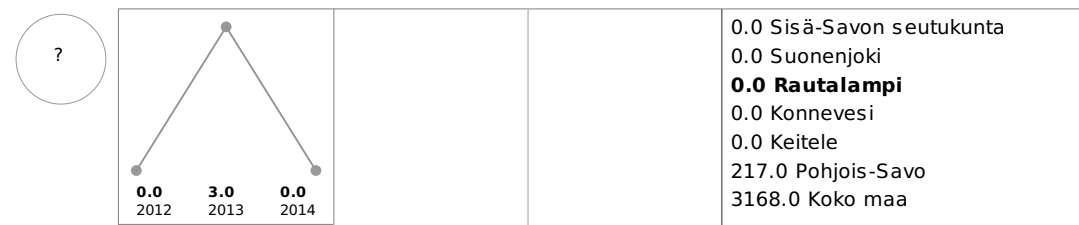
Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, nuorisopsykiatria / 1 000 13 - 17-vuotiaista

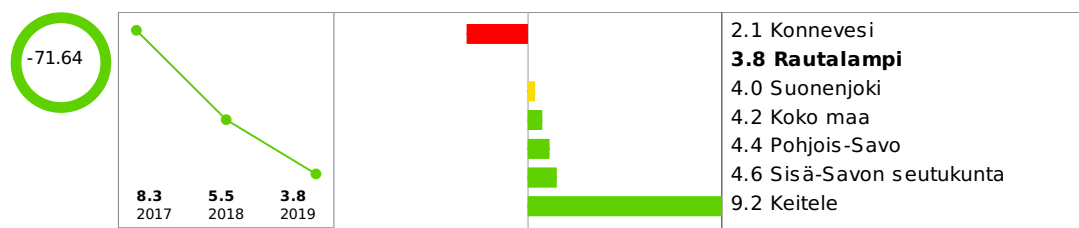
Psykiatrian laitoshoidon hoitopäivät 0 - 16-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

Turvakodeissa vuoden aikana hoidossa olleet lapset, nuoret ja perheenjäsenet, kunnan kustantamat palvelut

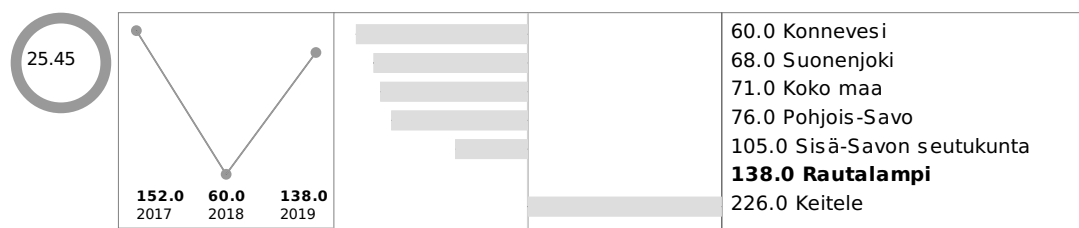

Lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä 0 - 17-vuotiaita vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

Muut palvelut

Kasvatus- ja perheneuvonnan asiakkaat vuoden aikana / 1 000 alle 18-vuotiaista

Talous

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET - Yhteenveto

Rautalammin kunnan lapsiperheiden osuus kaikista perheistä on 30,5% joka vastaa Sisä-Savon seutukunnan keskiarvoa (30,7%). Koko maassa lapsiperheiden osuus on hieman suurempi (38,3%). Lapsiperheiden määrä Rautalammissa on pysynyt viime vuosien aikana tasaisesti 30-31% tuntumassa.

Rautalammin kunnan varhaiskasvatuspalveluihin kuuluvat vuonna 2019 Pentinpellon päiväkotitoiminta, Pentinpellon

päiväkodin esiopetusryhmät (toimintakaudella 2017-2021 esiopetus järjestetään Kirjaston kivijalassa), yksityinen ja kunnallinen perhepäivähoito sekä Kerkonjoen koulun yhteydessä sijaitseva ryhmäperhepäiväkoti Satakieli. Pentinpellon läheisyyteen on rakentumassa uusi luontopäiväkoti, jonka on määrä valmistua vuonna 2021. Varhaiskasvatuspalvelut keskittyvät lasten ja perheiden osallisuuden lisäämiseen, asioiden varhaiseen puheeksiottoon perheiden kanssa sekä positiiviseen pedagogiikkaan. Positiivisen pedagogiikan toimintakulttuuria ja työkäytäntöjä laajennetaan konkreettisin menetelmin.

Maahanmuuttajataustaisten lasten kanssa työskenteleville on käytössä Suomi toisena kielenä - oppimisensuunnitelma. Lapset puheeksi -menetelmä otettiin varhaiskasvatuksessa ja sosiaalitoimessa käyttöön vuonna 2020.

Koulutoimen toimipisteitä ovat Matti Lohen yhtenäiskoulu (peruskoulu luokat 1-9), Kerkonjoen koulu (peruskoulu luokat 1-2, 3-4 ja 5-6 sekä esiopetusryhmä) sekä toisen asteen koulutusta edustava Rautalammin ratsastuslukio. Rautalammissa ei ole ammatillista oppilaitosta, mutta vuoden 2019 alusta lähtien Rautalammissa on mahdollista suorittaa ammatillinen perustutkinto tai tutkinnon osa. Ammatilliset koulutukset toteutetaan osana Duuni edellä!-hanketta ja toteuttajana toimii Savon ammattiopisto yhteistyössä Ingmanedun kanssa. Ammatillinen koulutus toteutetaan valtaosin työssäoppimisena.

Hyvinvointia edistävät hankkeet ja projektit

Koulutoimi on mukana lasten ja nuorten hyvinvointia edistävissä hankkeissa. Peruskouluissa toteutuvat arkiliikuntaa lisäävä Liikkuva koulu -hanke sekä koulukiusaamisen vähentämiseen ja ennaltaehkäisyyn pyrkivä KiVa-koulu toimenpideohjelma. Matti Lohen koulussa toimi lisäksi Refugees WellSchool-hanke, joka tarkoituksena oli tukea maahanmuuttajanuoria koulumaailmassa (2019-2020) sekä Parasta ennen hanke (2019- 2021). Parasta ennen hankkeen paino pistealueina ovat koulun rakenteellinen kehittäminen, hyvinvoinnin edistäminen ja oppimisen tukeen liittyvien käytänteiden kehittäminen. Matti Lohen koululla on käynnissä myös Challenge-tutkimus (2020-2021) ja koko perusopetuksessa Harrastamisen Suomen Malli -hanke (2021). Challenge-tutkimuksen tarkoitus on se selvittää, mitkä tekijät vaikuttavat kiusaamistapausten haastavuuteen. Suomen Mallissa päätavoitteena on lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisääminen. Tarkoituksena on mahdollistaa jokaiselle lapselle ja nuorelle mieluisa ja maksuton harrastus koulupäivän yhteydessä.

Kunnassa toimii lisäksi Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE) jonka tavoitteena on luoda lapselle ja nuorelle suotuisa kasvu- ja oppimisympäristö sekä tukea perheiden hyvinvointia.

Lapsiperheiden, lasten ja varhaisnuorten haasteiksi nousivat vanhemmuuden ja vanhempien ongelmat, jotka heijastuvat lapsien hyvinvointiin. Haasteita perhe-elämään voivat tuoda esimerkiksi toimeentulon epävarmuus sekä puutteet elämänhallinnassa ja jaksamisessa.

NUORET JA NUORET AIKUISET *Hyvinvointi*

Elämänlaatu ja osallisuus

Nuuskaa päivittäin, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

?				2.7 Sisä-Savon seutukunta 3.8 Koko maa 4.0 Pohjois-Savo
---	--	--	--	---

Nuuskaa päivittäin, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

?				13.7 Pohjois-Savo 14.7 Koko maa
---	--	--	--	------------------------------------

Ei yhtään läheistä ystävää, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

?				7.9 Koko maa 8.4 Pohjois-Savo 9.1 Sisä-Savon seutukunta 11.6 Suonenjoki 12.2 Konnevesi
---	--	--	--	--

Ei yhtään läheistä ystävää, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

?				8.0 Pohjois-Savo 8.3 Koko maa
---	--	--	--	----------------------------------

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

?				1.2 Koko maa 1.5 Pohjois-Savo 1.6 Suonenjoki 1.7 Sisä-Savon seutukunta 2.3 Rautalampi 2.5 Keitele 2.9 Konnevesi
---	--	--	--	--

Ylipaino, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

?				14.3 Suonenjoki 15.7 Pohjois-Savo 15.9 Koko maa 17.1 Sisä-Savon seutukunta 23.7 Konnevesi
---	--	--	--	---

Ylipaino, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

?				25.2 Koko maa 26.4 Pohjois-Savo
---	--	--	--	------------------------------------

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Oppilaitoksen fyysisissä työoloissa puutteita, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

?				null fi.shvk.LocalizedName : 1473
---	--	--	--	-----------------------------------

Kodin ulkopuolelle sijoitetut 18 - 20-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

?				1.5 Koko maa 1.7 Sisä-Savon seutukunta 1.7 Pohjois-Savo 2.8 Suonenjoki 6.8 Konnevesi 10.7 Keitele
---	--	--	--	--

Koulun fyysisissä työoloissa puutteita, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

?				null fi.shvk.LocalizedName : 1473
---	--	--	--	-----------------------------------

Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidossa olleet 15 - 24-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

?				0.9 Sisä-Savon seutukunta 2.2 Koko maa 2.6 Pohjois-Savo 7.6 Suonenjoki
---	--	--	--	---

Lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä 18 - 20-vuotiaita vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

-40.4	9.9 2014 8.8 2016 5.9 2019	4.9 Koko maa 5.5 Pohjois-Savo 5.9 Rautalampi 6.1 Sisä-Savon seutukunta 6.5 Suonenjoki 9.8 Keitele 10.3 Konnevesi	
-------	-----------------------------------	--	--

Mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneet 18 - 24-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

?	25.1 2009 0.0 2010 0.0 2016			0.0 Konnevesi 0.0 Rautalampi 0.0 Keitele 8.9 Sisä-Savon seutukunta 9.8 Koko maa 13.6 Pohjois-Savo 16.0 Suonenjoki
---	------------------------------------	--	--	--

Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleet 15 - 24-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

?				1.1 Koko maa 1.7 Pohjois-Savo
---	--	--	--	----------------------------------

13 - 17-vuotiaiden tyttöjen raskaudenkeskeytykset / 1 000 vastaavanikäistä tyttöä

?				2.4 Koko maa 2.9 Pohjois-Savo
---	--	--	--	----------------------------------

13 - 17-vuotiaiden tyttöjen synnytykset / 1 000 vastaavanikäistä tyttöä

?				0.6 Koko maa
---	--	--	--	--------------

Muut palvelut

Sovittelukäsittelyyn tulleiden, rikosten ja riita-asioiden tekijöiksi epäiltyjen alle 21-vuotiaiden määrä

?				4173.0 Koko maa
---	--	--	--	-----------------

Talous

NUORET JA NUORET AIKUISET - Yhteenveto

Kunnan järjestämät nuorisopalvelut

Nuorille ja nuorille aikuisille merkittäviä palveluja Rautalammin kunnassa ovat kunnan nuorisotyön järjestämät palvelut kuten etsivä nuorisotyö, nuorisotilat ja nuorisovaltuusto Rauno. Etsivä nuorisotyö tarjoaa nuorelle (16-29v.) varhaista tukea ja vahvistaa nuoren valmiuksia päästä elämässä eteenpäin. Etsivää nuorisotyötä ohjaa nuorisolaki 1285/2016. Rautalammin kunnan etsivä nuorisotyöntekijä on vakinaistettu osaksi kunnan palveluja ja palvelujen toteuttamista tuetaan valtionavustuksilla.

Rautalammin nuorisotyö tukee nuorten kesätyöllistymistä ja tarjoaa mahdollisuutta hakea vuosittain avustuksia liikunta-, nuoris- ja kulttuuriavustuksien muodossa. Rautalammin kunnassa toimii myös nuortentyöpaja, joka tarjoaa toimintaa koulutukseen sekä työelämään hakeutuville nuorille. Työpajatoiminta järjestetään kokkatoiminnan tiloissa.

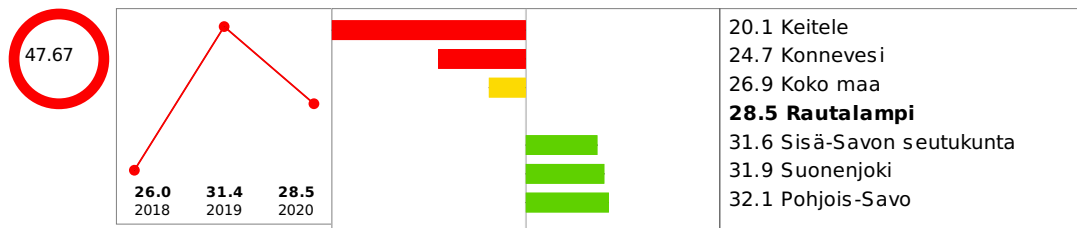
Nuorten ja nuorten aikuisten hyvinvoinnin haasteina näkyy yksinäisyys, ylipaino-ongelmat sekä koulutuksen/työelämän ulkopuolelle jääneet nuoret.

Rautalammin kunta tekee tiivistä yhteistyötä Rautalammin nuorisovaltuusto RauNo:n kanssa. Rautalammin nuorisovaltuustolla on paikka kunnanvaltuustossa, ja tulevalla valtuustokaudella tavoitteena on saada nuorisovaltuuston edustus kaikkiin kunnan toimielimiin.

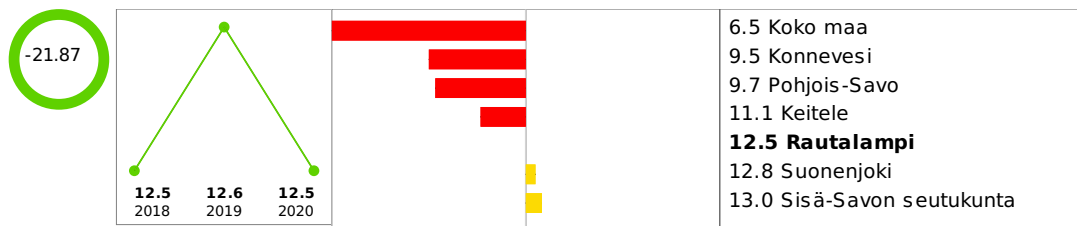
TYÖIKÄISET *Hyvinvointi*

Elämänlaatu ja osallisuus

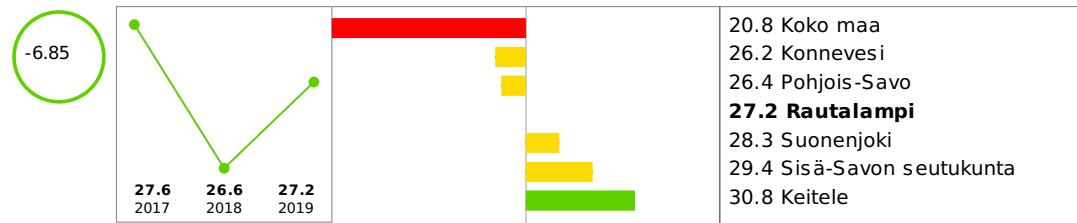
Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1000 vastaavanikäistä

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 25 - 64-vuotiaita, % vastaavanikäisestä väestöstä

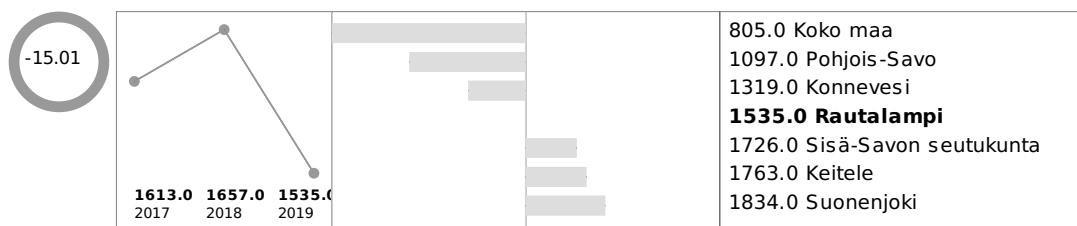
Opiskelu, työ ja toimeentulo

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

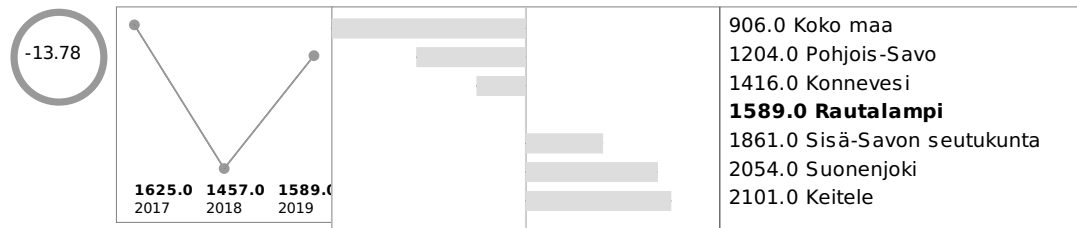
Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15 - 49-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 50 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

Muut palvelut

Talous

TYÖIKÄISET - Yhteenveto

Valtaosa työikäisistä voi hyvin. Rautalampia ympäröi kaunis luonto ja hyvin hoidetut ulkoilumaastot. Työikäisille on tarjolla laajasti erilaisia vapaa-ajan palveluita, joilla tuetaan jaksamista ja hyvinvointia. Kunnassa työskentelee työsuunnittelija, joka tukee työssä jaksamista ja ehkäisee työttömyyttä.

Työkyvyttömyyseläkettä saavien 25-64 vuotiaiden prosentuaalinen määrä vastaavanikäisestä väestöstä on kääntynyt laskuun. Vuonna 2009 työkyvyttömyyseläkettä saavien työikäisten lukema oli 19,10% ja vuonna 2019 vastaava luku oli 12,60%.

Työikäisten työllisyyden haasteina pidetään melko vähäistä työpaikkojen tarjontaa sekä julkisten liikenneyhteyksien puutteellisuutta. Avoimien työpaikkojen ja työntekijöiden kohtaamisessa on haasteita.

IKÄIHMISET *Hyvinvointi*

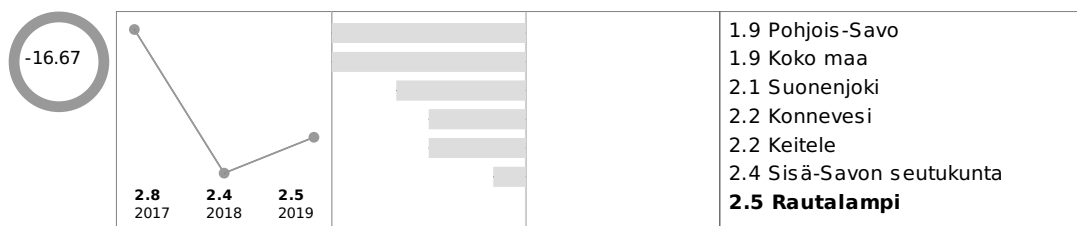
Elämänlaatu ja osallisuus

Erytiskorvattaviin lääkkeisiin psykoosin vuoksi oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavanikäisestä väestöstä

Opiskelu, työ ja toimeentulo

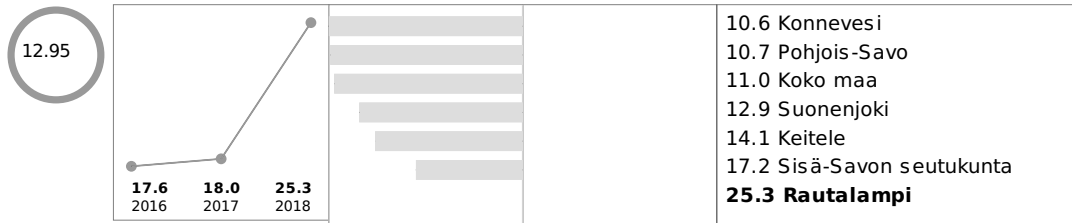
Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Kunnan palvelut**Sosiaali- ja terveydenhuolto**

Säännöllisen kotihoidon piirissä 30.11. olleet 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Muut palvelut**Talous****IKÄIHMISET - Yhteenveto**

Valtaosa ikäihmisistä voi hyvin ja he elävät aktiivista elämää. Rautalammissa on toimiva ja tasokas terveydenhuolto, useita ikäihmisille suunnattuja liikunta- ja harrasteryhmiä sekä aktiivisesti kehittyvä kotihoito. Rautalammin kunta tarjoaa hyvinvointia edistävän kotikäynnin kaikille tänä vuonna 75 vuotta täyttävälle kuntalaisille, jotka eivät ole kotihoidon piirissä.

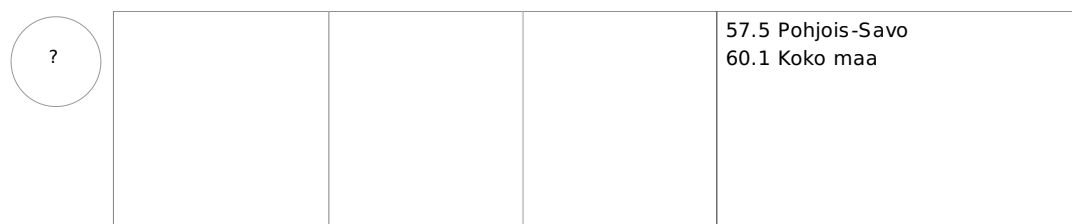
Rautalammin kunta tukee ikäihmisten liikuntaa tarjoamalla eläkeläisille ja vesijuoksijoille oman uimahallivuoron sekä mahdollisuuden käyttää Matti Lohen koulun kuntosalia maksutta (yli 70-vuotiaat). Kunta pyrkii pitämään keskustan kulkuväylät esteettöminä. Talvella 2018-2019 kuntalaisten aktiivista liikkumista tuettiin jakamalla kengänpohjiin kiinnitettäviä liukuesteitä (yli 70-vuotiaat). Liukuesteillä pyritään edistämään turvallista liikkumista myös talviaikaan ja ehkäisemään kaatumisista aiheutuvia vammoja.

Rautalammin kunta on mukana Vetovoimainen vanhustyö -hankkeessa (2020-2022), jonka tavoitteena on selvittää vanhustyön veto- ja pitovoimatekijät. Tärkeintä on tunnistaa työyksiköiden vahvuudet ja auttaa niiden kehittämisessä, sekä näkyväksi tekemisessä. Rautalammin kunta oli mukana Voimaa Vanhuuteen kärkihankkeessa (v. 2017-2018). Valtakunnallinen Voimaa vanhuuteen - iäkkäiden terveysliikuntaohjelman päämääränä oli edistää kotona asuvien, toimintakyvyltään heikentyneiden ikäihmisten (75+) itsenäistä selviytymistä ja elämänlaatua terveysliikunnan avulla. Kunta ja järjestöt sekä seurakunta tekevät tiivistä yhteistyötä ikäihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi, esimerkkeinä Muistojen pysäkki (SPR), Ystävä ja saattaja palvelut (SPR), Sukka ja Sävel (SRK).

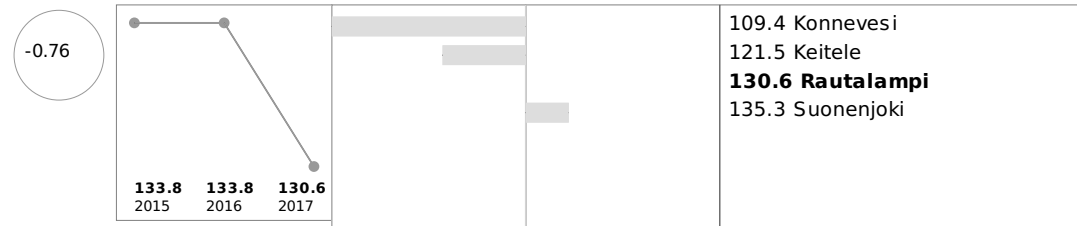
Ikäihmisten haasteena pidetään yksinäisyyteen, liikkumattomuuteen ja heikkoihin kulkuyhteyksiin liittyviä asioita.

KAIKKI IKÄRYHMÄT *Hyvinvointi***Elämänlaatu ja osallisuus**

Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%)

Kelan sairastavuusindeksi, ikävakioidu

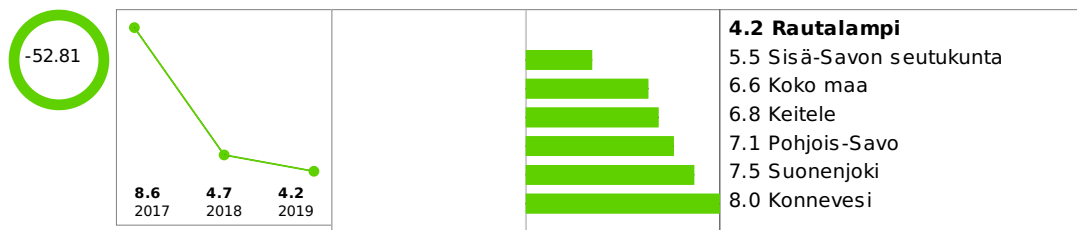
Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, %

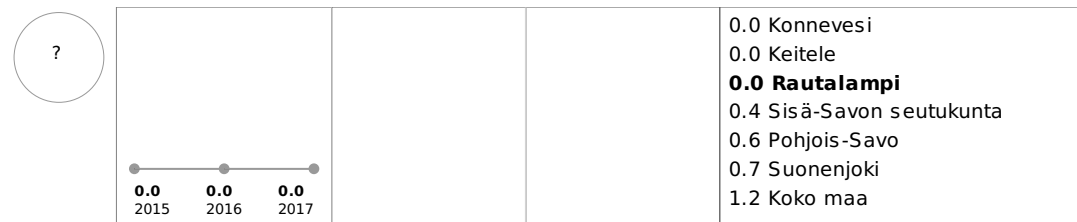
Opiskelu, työ ja toimeentulo

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

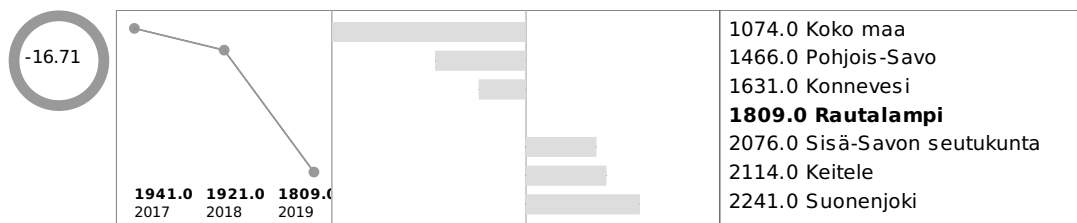
Asunnottomat yksinäiset / 1 000 asukasta

Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta

Vapaa-aika

Muut palvelut

Talous

KAIKKI IKÄRYHMÄT - Yhteenveto

Sosiaali- ja terveyspalvelut

Perusturva tuottaa kuntalaisille sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut kuulumalla Sisä-Savon terveydenhuollon kuntayhtymään. Palvelut ovat osa kokonaisuutta, jolla edistetään kuntalaisten hyvinvointia ja mahdollisimman itsenäistä selviytymistä.

Perusturvan järjestämiä sosiaalipalveluita ovat sosiaaliasiamies, edunvalvonta, kehitysvammapalvelut, lapsiperheiden sosiaalipalvelut, kokkatoiminta, lastensuojelu, perheneuvola, lastenvalvoja, kotihoito- ja vanhushuoltopalvelut, päihde- ja mielenterveystyö, sosiaalityö, sosiaalipäivystys, toimeentulotuki, työikäisten sosiaalipalvelut sekä talous- ja velkaneuvonta.

Kolmas sektori ja seurakunnat

Rautalammin kunnan hyvinvoinnin edistämisen keskiössä ovat kunnan palveluiden lisäksi kolmannen sektorin ja seurakunnan tarjoamat palvelut. Rautalampi on talkoohenkinen yhteisö, jossa toimii aktiivinen seura- ja järjestötoiminta. Kunta tukee kolmannen sektorin toimintaa mm. järjestämällä yhteisiä tapaamisia, jakamalla avustuksia (nuoriso-, liikunta- ja kulttuuritoimi) sekä tarjoamalla resursseja/työvoimaa järjestöjen ja seurakunnan toimintaan.

Matkailu, kulttuuri ja kirjasto

Rautalampi on pieni, mutta vilkas kulttuurikunta. Rautalammilla on aktiivinen ja värikäs ote kulttuuritapahtumien järjestämiseen - meillä kulttuuri kuuluu kaikille.

Rautalammin kirjasto on varsinainen kulttuuri- ja monitoimitalo: päätehtävänsä lisäksi se toimii myös nuoriso-, kulttuuri- ja yhdistystoiminnan keskuksena, sillä komeassa kirjastorakennuksessa on vuokrattavana tiloja kokousten, erilaisten näyttelyiden ja tapahtumien järjestämiseen. Yläaulassa on kaikille avoin maksuton itsehoitopiste, jossa kävijöillä on mahdollisuus oman terveydentilan arviointiin ja seurantaan. Rautalammilla toimii ammattimaisesti hoidettu Rautalammin museo ja Kirjaton kivijalassa pyörii ympärivuotinen näyttelytoiminta.

Rautalammin tarjontaan kuuluvat kauniit ja hyvinhoidetut luontopolut, pyöräily- ja melontareitit, ulkoilumaastot sekä uimarannat. Rautalammin suurimpiin luontonähtävyyksiin lukeutuu Etelä-Konneveden kansallispuisto joka sijaitsee n. 15 km päässä Rautalammin keskustasta.

Koronavirus

Koronaviruspandemia 2019- eli COVID-19-pandemia on joulukuussa 2019 kiinalaisesta Wuhanin kaupungista alkanut pandemia. Sen aiheuttaa uusi koronavirus SARS-CoV-2, joka aiheuttaa COVID-19-nimistä tautia. COVID-19 on määritelty Suomessa yleisvaaralliseksi tartuntataudiksi. Maailman terveysjärjestö WHO julisti epidemian pandemiaksi 11. maaliskuuta 2020.

Suomen hallitus linjasi maaliskuussa 2020 lisätoimenpiteistä koronavirustilanteen hoitamiseksi Suomessa. Poikkeusoloja lähdettiin purkamaan asteittain toukokuusta 2020 alkaen, osa toimenpiteistä oli voimassa läpi vuoden 2020. Linjattujen toimenpiteiden tarkoituksena on suojata väestöä sekä turvata yhteiskunnan ja talouselämän toiminta. Hallitus on todennut yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa, että maassa vallitsee koronavirustilanteen vuoksi poikkeusolot. Valtioneuvosto ja toimivaltaiset viranomaiset saattavat päätökset ja suositukset voimaan valmiuslain, tartuntatautilain ja muun lainsäädännön mukaisesti.

Rautalammilla koronatartunnat näkyivät kolmena erillisenä ryppäänä. Tartuntaryppäistä ja Suomen hallituksen määräämistä poikkeusoloista johtuen Rautalammilla pandemia näkyi mm. koulujen etäopiskeluja, vapaa-aikapalveluiden toimipisteiden sulkemisella ja etätyöskentelynä.

2 Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

Vuosittainen arvio hyvinvointisuunnitelman toteutumisesta (laaditaan HYTE-ryhmässä)

3 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Hyvinvointityöryhmä valmistelee, valtuusto päättää (laaditaan HYTE-ryhmässä)

4 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

Kuntastrategia

Kuntalain mukaan (Kuntalaki 410/2010 37 § Kuntastrategia) kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon seuraavat asiat:

- 1) kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen
- 2) palvelujen järjestäminen ja tuottaminen
- 3) kunnan tehtäviä koskeissa laeissa säädetyt palvelutavoitteet
- 4) omistajapolitiikka
- 5) henkilöstöpolitiikka
- 6) kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet
- 7) elinympäristön ja alueen elinvoiman kehittäminen.

Kuntastrategian tulee perustua arvioon kunnan nykytilanteesta sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista kunnan tehtävien toteuttamiseen. Kuntastrategiassa tulee määritellä myös sen toteutumisen arviointi ja seuranta. Kuntastrategian ottamisesta huomioon kunnan talousarvion ja -suunnitelman laatimisessa säädetään 110 §:ssä. Kuntastrategia tarkistetaan vähintään kerran valtuuston toimikaudessa.

Kuntatretageia ja kuntalaiskysely

Rautalammin kunnan kuntastrategia 2030 on hyväksytty Rautalammin kunnanvaltuustossa 31.10.2017. Strategiatyötä on jatkettu vuoden 2018 aikana päämääränä selkeyttää strategian pääkohtia ja tarjota kuntalaisille entistä laajemmin osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Kesällä 2018 tehtiin laaja kuntalaiskysely, jonka vastauksista koottiin yhteenveto. Yhteenvetoa käytettiin osana valtuustoseminaaria, jonka kautta strategian kärkitavoitteiksi nousivat seuraavat asiat:

1. Kasvu ja elinkeinot
2. Palvelut
3. Viihtyisä ympäristö
4. Koulutus

Rautalammin kuntastrategia

https://www.rautalampi.fi/wp-content/uploads/2018/02/Kuntastrategia_2030.pdf

5 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

Kuntastrategia

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

Tasa-arvosuunnitelma

Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma

Ekokompassi

Ikääntyneiden palvelusuunnitelma

Opetus- ja varhaiskasvatussuunnitelmat

Perhepalveluopas

Kiinteistöjen pelastussuunnitelmat

Keittiöiden omavalvontasuunnitelmat

KiVa koulu -erillisohjelma

Lapset puheeksi -menetelmä